

Telen met toekomst

Praktijknetwerk leert of kennis voldoende is

Kennis over geïntegreerd telen en milieubelasting door gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten terugdringen is er genoeg. Daarvan zijn onderzoekers en overheid overtuigd. Alleen ligt die kennis nog grotendeels op de plank. Met het praktijknetwerk Telen met toekomst voor de open en beschermde teelten komt de kennis wel bij de telers, verwachten de betrokkenen.

Vooruitlopen op regelgeving is iets wat niet iedere teler ziet zitten. Toch is dat nu juist wat Telen met toekomst wil: laten zien hoe ver de milieubelasting door bestrijdingsmiddelen terug kan. Telers en onderzoekers gaan daarbij tot het uiterste, zolang de maatregelen economisch rendabel blijven en goed toepasbaar zijn.

Terug kunnen telers in Nederland niet meer. Voorjaar 2003 hebben LTO, VROM en LNV, de milieubeweging, fabrikanten van gewasbeschermingsmiddelen en de waterleidingbedrijven met elkaar in een convenant afgesproken hoe ze de milieubelasting van bestrijdingsmiddelen verder gaan terugdringen. Het doel staat vast. In 2010 mag de milieubelasting door bestrijdingsmiddelen nog maar 5% bedragen van de milieubelasting in 1998.

‘We zullen echt alle zeilen bij moeten zetten’, denkt Hans Schollaart, beleidsmedewerker bij LNV. Fabrikanten ontwikkelen nieuwe milieuvriendelijke middelen, het toelatingsbeleid speelt hier op in en de milieubeweging belooft de sector de ruimte te geven door geen processen meer te voeren tegen de toelating van middelen. Dan blijven over: de boeren en tuinders. Die moeten daadwerkelijk in hun bedrijfsvoering gaan kiezen voor methoden die het milieu minder belasten. Hoe ze dat kunnen doen, is op te maken uit de vele jaren onderzoek naar geïntegreerde gewasbescherming. Rapporten vol zijn er over geschreven. Alleen hebben boeren en tuinders er nog te weinig mee gedaan. Schollaart formuleert voorzichtig, in een poging de schuldvraag uit de weg te gaan: ‘Het algemeen gevoelen is dat er veel onderzoekskennis op de plank is blijven liggen en dat het bedrijfsleven het er niet af heeft gehaald.’

Janjo de Haan, projectleider Telen met toekomst voor de open teelten, is het eens met die kritiek. ‘Er is veel kennis die de praktijk niet bereikt. Dat is waar, maar niet alles is even geschikt voor bedrijven, bijvoorbeeld omdat een toepassing te duur of te moeilijk is. Maar in zo’n situatie is het misschien mogelijk met aanpassingen de toepassing wel

geschikt te maken. Dat vergt dan een extra stapje van het onderzoek.’ Aleid Dik, projectleider Telen met toekomst voor de beschermde teelten, denkt er ook zo over: ‘Er kan al heel veel voor een milieuvriendelijke teelt. Er bestaan allerlei milieuvriendelijke teeltmaatregelen, maar wij hebben die vaak één voor één aangeboden. Wanneer we ze als samenhangende strategie aanbieden, zijn er veel minder middelen nodig.’

>> Kennis naar de praktijk

Overdracht van kennis en het gezamenlijk oppakken van de uitdaging, daar draait het dus om. Maar ook om verbetering van die kennis en aanpassing aan de dagelijkse praktijk van het bedrijf. Met Telen met toekomst kan dat. Het is een vervolg op Telen met toekomst 1, een praktijknetwerk dat Wageningen UR al eerder samen met DLV had opgezet. In dat netwerk werkten alleen telers van de open grond samen met onderzoekers om de milieubelasting door mest en mineralen zo ver mogelijk terug te dringen. Vier tot vijf telers vormden samen een groep, intensief begeleid door de onderzoekers. Daarnaast probeerden de onderzoekers op proefbedrijven van Wageningen UR hoe ver de milieubelasting teruggebracht kon worden door alles toe te passen wat maar mogelijk was.

Zo’n manier van werken leek het ministerie van LNV ook wel wat voor geïntegreerde gewasbescherming. Maar dan moest het netwerk voor alle teelten gaan gelden, zowel voor de open als beschermde. Bovendien wilde LNV vooral dat de onderzoeksresultaten die er al waren verspreid zouden worden. Extra onderzoek op proefbedrijven was minder noodzakelijk. Dit bracht de onderzoekers tot een andere opzet van het nieuwe netwerk. Waar eerder in de open teelten deelnemers werden gezocht en bij elkaar in een groep werden gezet, zoeken de onderzoekers en DLV Adviesgroep nu bestaande studiegroepen op. In elke studiegroep begeleiden zij één deelnemer intensief, die op zijn beurt zijn ervaringen binnen de studiegroep doorgeeft. Bij de

Kees de Wit (foto onder), akkerbouwer in Rijkevoort: 'Als je meedoet aan Telen met toekomst hoor je de nieuwste ontwikkelingen meteen. Je krijgt steun van Wageningen UR en DLV Adviesgroep en daar word je zeker niet stommer van. In het teeltseizoen komt DLV wel bijna iedere week langs. Soms heb je problemen en daarvoor zoekt het onderzoek dan een oplossing. Wij brengen ervaring in. Je merkt dat daar naar wordt geluisterd. Als wij laten zien dat iets niet werkt, wordt een overheidsmaatregel teruggedraaid. Zo zijn voor de gewasbescherming uiteindelijk weer een paar middelen toegelaten, onder andere omdat wij vanuit Telen met toekomst hebben laten zien dat een teelt er niet zonder kan.'

beschermde teelten zijn studiegroepen gevormd van telers met hetzelfde gewas, maar uit verschillende regio's. Iedere teler zal dan in zijn eigen regio de kennis en ervaringen verder verspreiden. Dit model moet er voor zorgen dat de alle beschikbare kennis het land in gaat. Tegelijk ontstaat door deze manier van werken draagvlak onder boeren en andere direct betrokken partijen voor geïntegreerde gewasbescherming.

>> Voorop lopen

Voorwaarde voor deelname is dat de deelnemers flink aan de slag gaan. Het doel staat immers vast: vermindering van de milieubelasting. Schollaart: 'Daarom is in het convenant gewasbescherming afgesproken dat LTO, LNV en VROM geïntegreerde gewasbescherming als dynamisch proces bevorderen. Dat gebeurt door nieuwe kennis te genereren en te verspreiden naar telers die hiermee aan de slag willen. Daarnaast zijn er algemene regels afgesproken om de ondernemers die geïntegreerde gewasbescherming onvoldoende toepassen daartoe

te dwingen.' Iedereen die meedoet aan Telen met toekomst moet dan ook dat stapje voor willen zijn op de wetgeving. De Haan: 'Als de wet er is, zijn de deelnemers er al klaar voor. Alleen bedrijven die daartoe bereid zijn doen mee.'

Soms zal blijken dat iets in de praktijk niet werkt. Het is praktisch niet haalbaar of domweg te duur voor een rendabele bedrijfsvoering. Ook dat moet het netwerk laten zien. Schollaart: 'Geïntegreerde gewasbescherming moet steeds doorontwikkeld worden. Het is een dynamisch proces. Dat betekent dat bedrijven die meedoen ook moeten laten zien als iets niet gaat.'

Zo laten de deelnemers aan de samenleving zien wat haalbaar is en wat niet. Tenminste, als het onderzoek inderdaad voldoende kennis voorhanden heeft. Daarmee staat ook voor het onderzoek wat op het spel, meent Schollaart. Uitdagend zegt hij: 'Het onderzoek kan zo aantonen dat de praktijk echt iets kan met de resultaten die op de plank staan. Als die kennis niet gaat stromen kun je je afvragen of we nog wel onderzoek moeten blijven doen.'

